

De Nederlandse positie ten opzichte van Israël vanaf 14 mei 1948 tot en met 18 januari 2009

Inleiding

In de Nederlandse buitenlandse politiek neemt Israël een bijzondere plaats in. Dit blijkt ook voor het huidige kabinet. In het regeringsakkoord van Rutte I, Vrijheid en verantwoordelijkheid, staat op bladzijde 8 dat „Nederland wil verder investeren in de band met de staat Israel”. Hierdoor is Israël het enige land dat in de regeringsverklaring wordt genoemd.

In deze scriptie zal worden onderzocht hoe de Nederlandse positie tegenover Israël is geweest vanaf het uitroepen van zijn onafhankelijkheid op 14 mei 1948 tot en met 18 januari 2009 toen Hamas zijn staakt-het-vuren aankondigde na de Gaza-oorlog, de dag nadat Israël dat op 17 januari 2009 had gedaan.

Onder de Nederlandse positie wordt het beleid van de regeringen en de houding van de Tweede Kamer ten opzichte van Israël gedurende deze periode verstaan. Tijdens dit onderzoek zal duidelijk worden hoe de verschillende partijen in deze periode ten opzichte van Israël stonden, en of hun houding in deze periode ten opzichte van Israël is veranderd. In Nederland was er van 1917 tot 1967 sprake van verzuiling en vanaf 1967 was er het keerpunt dat als het begin van de ontzuiling kan worden beschouwd (Lijphart, 1990: 27). In dit onderzoek zal duidelijk worden of de standpunten ten opzichte van Israël van de belangrijkste traditionele zuilenpartijen, namelijk de KVP, ARP, CHU (later CDA), VVD en de PvdA (Lijphart, 1990: 19), en overige partijen zijn veranderd gedurende deze tijdsperiode. De bovengenoemde ‘Grote Vijf’ hebben het Nederlandse politieke landschap lang gedomineerd en vertegenwoordigde de Nederlandse zuilen (Lijphart, 1990: 19).

Omdat Nederland een lage kiesdrempel heeft zijn er relatief veel partijen in de Tweede Kamer waardoor de verschillende ideologieën in het Nederlandse politieke landschap goed vertegenwoordigd zijn.

Tijdens een symposium over Israël in 2001 gaf Hans van Baalen van de VVD aan dat 50% van het Nederlandse parlement als sceptisch tegenover Israel of als anti-Israëliisch kan worden beschouwd, en dat slechts iets meer dan 50% van de Kamerleden een positief beeld ten opzichte van Israel heeft (<http://www.zionism-israel.com/blog/archives/00000563.html>). Tijdens dit symposium gaf Van Baalen aan dat dit ook te maken heeft met het feit dat de socialistische PvdA geen goede band meer heeft met haar Israëliische zusterpartij, de Arbeidspartij, zoals in het verleden. Hieruit blijkt dat Van Baalen suggereert dat bepaalde partijen, waaronder de PvdA, hun houding tegenover Israël hebben veranderd. Tijdens dit onderzoek zal blijken of dit ook het geval is.

Volgens Edmunds hebben zowel de Britse en de Franse socialisten in de loop der jaren hun houding ten opzichte van Israël gewijzigd, van pro-Israël, naar pro-Arabisch (Edmunds, 2000: 158-166). Tijdens dit onderzoek zal duidelijk worden of dit ook geldt voor de traditionele socialistische partij van Nederland, de PvdA.

Aan de hand van tien casestudies, gebaseerd op tien belangrijke historische gebeurtenissen uit de geschiedenis van Israël, zal de Nederlandse positie worden beschreven ten opzichte van Israël. Deze gebeurtenissen staan hieronder weergegeven.

1. Het uitroepen van de onafhankelijkheid van de staat Israel op 14 mei 1948

Na het beschrijven van een korte voorgeschiedenis van Israël zal de onafhankelijkheidsstrijd worden beschreven en het uitroepen van de Israëlische onafhankelijkheid. De Nederlandse reactie hierop zal worden weergegeven.

2. De Suez-crisis van 29 oktober 1956 tot en met 16 maart 1957

In dit hoofdstuk zal de Suez-crisis vanaf de Israëlische inval in de Sinaï van 29 oktober 1956 tot en met het terugtrekken van zijn troepen op 16 maart 1957 en de Nederlandse reactie daarop worden behandeld.

3. De Zesdaagse oorlog van juni 1967

Het verloop van de oorlog en de Nederlandse reactie daarop zullen worden belicht.

4. De Jom Kippoer oorlog van oktober 1973 en de consequenties voor Nederland

Het verloop van de oorlog, de Nederlandse reactie daarop en de consequenties voor Nederland zullen worden behandeld.

5. De Libanese oorlogen van 1978 en van juni 1982 tot en met mei 1983

Hierin zal het handelen van Israël, en de Nederlandse reactie daarop, worden behandeld inzake de aanval van Israel in maart 1978 op Libanon en de Israëlische inval in 1982. Verder zal de Nederlandse reactie worden belicht inzake de massamoorden in de Palestijnse vluchtelingenkampen van Sabra en Shatilla in Libanon door Falangisten en de getekende Libanees-Israëlische akkoorden van mei 1983.

6. De eerste Intifada van 1987-1993

Een kort verloop van het begin tot het einde van de eerste Intifada zal worden beschreven en de Nederlandse reactie daarop tijdens het begin en aan het einde van deze opstand.

7. De Oslo akkoorden van 13 september 1993

Hierbij zal de inhoud van de akkoorden en de Nederlandse reactie daarop worden belicht.

8. De tweede Intifada van 2000-2005

Een kort verloop van het begin tot het einde van de tweede Intifada en de Nederlandse reactie inzake het begin en het einde van deze opstand zal worden behandeld.

9. De Israëlisch-Libanese oorlog van 12 juli 2006 tot en met 14 augustus 2006

Hierbij zal het verloop van deze oorlog en de Nederlandse reactie daarop worden belicht.

10. Het Gaza conflict vanaf 27 december 2008 t/m 18 januari 2009

Hierbij zal het verloop van deze oorlog, vanaf het begin van Israëls aanval op de Gaza strook op 27 december tot en met het uitroepen van de wapenstilstand van Hamas op 18 januari 2009, worden beschreven en de Nederlandse reactie daarop. Nadat Israël op 17 januari 2009 een eenzijdig staakt het vuren had afgekondigd, deed Hamas dit op 18 januari 2009.

Uit deze tien geselecteerde 'case studies' zal blijken of de Nederlandse regeringen en partijen in de Tweede Kamer in deze periode van 61 jaar pro-Israëliëse of pro-Arabische standpunten hebben ingenomen. Hieruit zal blijken of deze partijen consistente standpunten ten opzichte van Israël hebben aangenomen of dat deze in de loop der tijd zijn veranderd. Aan de hand van de literatuur zullen de Israëlische en Arabische standpunten worden besproken, die als toetskader zullen worden gebruikte om te beoordelen of de ingenomen standpunten van bovengenoemde partijen als pro- Israëlisch of Arabisch kunnen worden aangeduid.

Probleemstelling

In dit onderzoek zal worden onderzocht wat de Nederlandse houding is geweest ten opzichte van Israël vanaf haar onafhankelijkheidsverklaring op 14 mei 1948 t/m de wapenstilstand van 18 januari 2009. Daarbij zullen eventuele ideologie/partijverschillen inzake Israël duidelijk worden en hoe deze zich in deze periode hebben ontwikkeld.

Vraagstelling

Wat is de Nederlandse houding geweest ten opzichte van Israël vanaf 14 mei 1948 t/m 18 januari 2009?

Deze vraag wordt beantwoord door de Nederlandse houding weer te geven tijdens de tien eerder genoemde gebeurtenissen, namelijk:

1. Het uitroepen van de onafhankelijkheid van de staat Israël op 14 mei 1948.
2. De Suez-crisis van 29 oktober 1956 tot en met 16 maart 1957.
3. De Zesdaagse oorlog van juni 1967.
4. De Jom Kippoer oorlog van oktober 1973 en de consequenties voor Nederland.
5. De Libanese oorlogen van 1978 en van juni 1982 tot en met mei 1983.
6. De eerste Intifada van 1987-1993.
7. De Oslo akkoorden van 13 september 1993.
8. De tweede Intifada van 2000-2005.
9. De Israëlisch-Libanese oorlog van 12 juli 2006 tot en met 14 augustus 2006.
10. Het Gaza conflict vanaf 27 december 2008 t/m 18 januari 2009.

Deelvragen

- Wat is de houding geweest van de verschillende Nederlandse regeringen ten opzichte van Israël tijdens deze gebeurtenissen?
- Wat is de houding geweest van de verschillende Nederlandse partijen in de Tweede Kamer ten opzichte van Israël tijdens deze gebeurtenissen?
- Is er sprake van consequent beleid van de Nederlandse regeringen ten opzichte van Israël in deze periode?
- Is er sprake van een consequent beleid van de verschillende Nederlandse partijen in de Tweede Kamer ten opzichte van Israël gedurende deze tijdsperiode of is er een verandering van standpunten bij de verschillende partijen waarneembaar?

Hypothesen

1. Er is een consistente pro-Israëlisch beleid van de Nederlandse regering waarneembaar vanaf mei 1948 t/m 18 januari 2009
2. De standpunten bij vier van de vijf grote partijen in de Tweede Kamer, namelijk de ARP, CHU, KVP (later CDA) en de VVD, zijn altijd pro-Israël geweest.
3. In tegenstelling tot de grote vier heeft de PvdA op een gegeven moment zijn standpunt gewijzigd van pro-Israël naar pro-Arabisch.
4. De postmateriële partijen op de linkerflank, D66 en de voorlopers van GroenLinks, zijn altijd pro-Arabisch geweest.

Onderzoeksmethoden en dataverzameling

De tien geselecteerde historische gebeurtenissen zullen worden beschreven aan de hand van diverse boeken op dit gebied. Om de houding van de Nederlandse regering en Tweede Kamer ten opzichte van deze gebeurtenissen te achterhalen zal gebruik worden gemaakt van de website van de Staten-Generaal.

Door op deze website te zoeken op jaartallen en de casusonderwerpen zullen de documenten, zoals de Kamerstukken, worden opgezocht waarin de reacties op deze gebeurtenissen van de regeringen en Tweede Kamerleden zijn terug te lezen. Op deze manier zal het beleid de Nederlandse regeringen en meningen van de partijen in de Tweede Kamer worden achterhaald.

Tevens zal worden bekeken of de krantenartikelen over Israël op Lexis Nexis toegevoegde waarde zullen leveren om de houding van de regering en Tweede Kamer ten opzichte van Israël te kunnen verklaren.

Literatuur

- Lijphart, A. (1990) *Verzuiling, pacificatie en kentering in de Nederlandse politiek*. Haarlem: Brecht
- Edmunds, J. (2000) *The Left and Israel, Party-Policy Change and Internal Democracy*. Hampshire: MacMillan Press LTD